

CPB Memorandum

Sector : Conjunctuur en Collectieve Sector
Samensteller(s) : Martin Mellens
Nummer : 252
Datum : 21 september 2010

Arbeidskosten per eenheid product MEV 2011

In paragraaf 2.3 van de MEV 2011 wordt de relatieve ontwikkeling van de arbeidskosten per eenheid product in de Nederlandse verwerkende industrie besproken. Deze indicator verschaft inzicht in de ontwikkeling van de prijsconcurrentiepositie van Nederlandse exportproducten. In dit memo komt de ontwikkeling van de arbeidskosten per eenheid product in Nederland en van de concurrenten meer gedetailleerd aan de orde.

Ontwikkelingen in 2010 en 2011

Na de sterke stijging vorig jaar zullen dit en volgend jaar de arbeidskosten per eenheid product naar verwachting dalen. De ontwikkeling van de arbeidskosten per eenheid product in de periode 2008-2010 is volledig toe te schrijven aan de ontwikkeling van de arbeidsproductiviteit. Door het instorten van de productie nam deze vooral vorig jaar sterk af. Dit jaar trekt de productie aan terwijl de werkgelegenheid, die vertraagd reageert op de terugval van de productie (labour hording), afneemt. Dit zorgt voor een sterke productiviteitsgroei. Volgend jaar zijn deze conjuncturele effecten voor het grootste deel uitgedempt. In de projectie is daarom de productiviteitsgroei ongeveer gelijk aan het lange-termijngemiddelde.

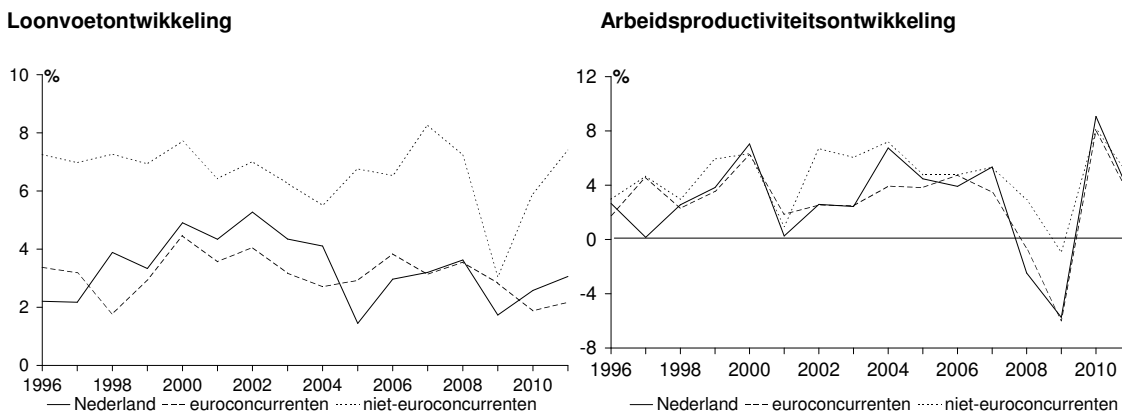
Het economische herstel is zichtbaar in de loonvoetontwikkeling in dit en komend jaar. De loonvoet stijgt naar verwachting met 2½% en 3% meer dan in 2009. Doordat de groei van de loonvoet nog wel achterblijft bij de stijging van de arbeidsproductiviteit zullen ook volgend jaar echter de arbeidskosten per eenheid product nog met ¼% afnemen.

Tabel 1 Arbeidskosten per eenheid product in de verwerkende industrie, in euro's, 2006-2011

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	mutaties per jaar in %					
Nederland						
Loonvoet ^a	3,0	3,2	3,6	1,7	2½	3
Arbeidsproductiviteit	3,9	5,3	- 2,5	- 5,7	9	3¼
Arbeidskosten per eenheid product	- 0,9	- 2,0	6,3	7,9	- 6	- ¼
Euroconcurrenten						
Loonvoet ^a	3,8	3,1	3,6	2,8	2	2¼
Arbeidsproductiviteit	4,7	3,5	- 0,6	- 6,0	8	3
Arbeidskosten per eenheid product	- 0,8	- 0,4	4,3	9,5	- 5¾	- 1
Niet-euroconcurrenten						
Loonvoet ^a	6,5	8,3	7,2	3,0	6	7½
Arbeidsproductiviteit	4,8	5,3	2,9	- 0,9	8¼	4½
Effectieve wisselkoers euro	- 0,3	3,3	3,5	2,4	- 8¼	- 2
Arbeidskosten per eenheid product	2,0	- 0,5	0,7	1,6	6¾	5
Alle concurrenten						
Loonvoet ^a	5,2	5,8	5,4	3,0	4	5
Arbeidsproductiviteit	4,7	4,4	1,1	- 3,3	8	3¾
Effectieve wisselkoers euro	- 0,1	1,8	1,9	1,3	- 4½	- 1
Arbeidskosten per eenheid product	0,6	- 0,4	2,4	5,2	¾	2¼

^a In nationale valuta.

Figuur 1 Ontwikkeling loonvoet (links) en arbeidsproductiviteit (rechts)

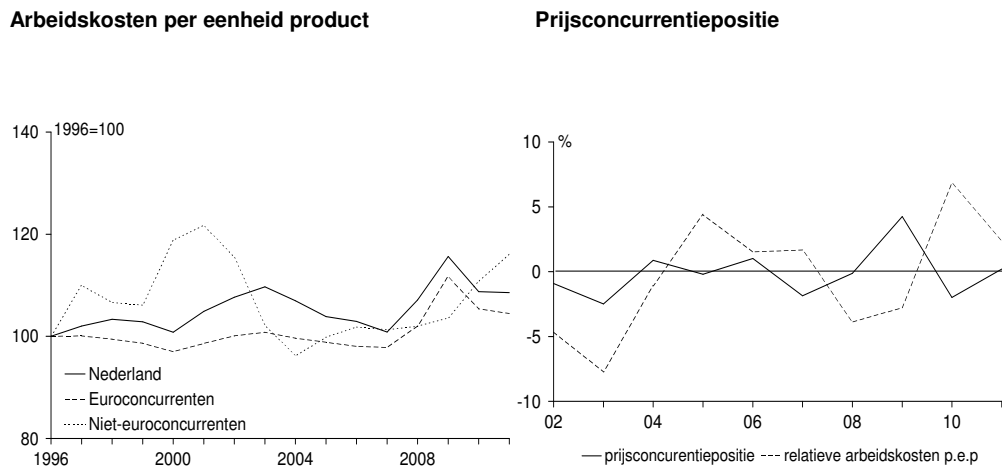
Omdat de kredietcrisis een wereldwijd fenomeen was, laten de ontwikkelingen van de arbeidskosten per eenheid product van de concurrenten een soortgelijke ontwikkeling zien als in de Nederlandse verwerkende industrie. Door een hogere arbeidsproductiviteitsgroei dalen de arbeidskosten per eenheid product in de Nederlandse verwerkende industrie iets meer dan bij de euroconcurrenten. Ten opzichte van de niet-euroconcurrenten is het verschil in het voordeel van de Nederlandse exporteurs nog groter. De loonvoet (in lokale valuta) neemt voor de niet-euroconcurrenten aanzienlijk meer toe dan in de Nederlandse verwerkende industrie. Deze ontwikkeling wordt versterkt door wisselkoersfluctuaties. De waarde van de euro is de laatste maanden in waarde gedaald ten opzichte van de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen als gevolg van toenemende onzekerheid omtrent de begrotingsproblemen van de Griekse overheid en andere ‘perifere’ eurolanden.

Volgend jaar nemen de arbeidskosten per eenheid product in de Nederlandse verwerkende industrie naar verwachting met ¼% af, terwijl zij bij de concurrenten met 2¼% stijgen. Dit komt vooral door een sterkere stijging van de loonvoet bij de niet-euroconcurrenten. De arbeidskosten per eenheid product bij de euroconcurrenten nemen met 1% af. Door een gematigder loonontwikkeling is de daling naar verwachting groter dan in de Nederlandse verwerkende industrie. De werkloosheid is in de andere landen van het eurogebied hoog vergeleken met die in Nederland, hetgeen een drukkend effect heeft op de loonontwikkeling aldaar.

Bekeken over een langere periode, hangt de verandering van de relatieve arbeidskosten per eenheid product sterk samen met die van de prijsconcurrentiepositie. Echter, in de periode 2009-2011 gaat deze relatie niet op. Dit jaar verslechtert de prijsconcurrentiepositie na vorig jaar aanzienlijk te zijn verbeterd. Voor een belangrijk deel zijn deze ontwikkelingen toe te schrijven aan samenstellingseffecten. De basischemie en de basismetaleen hebben een relatief groot aandeel in de binnenslands geproduceerde uitvoer. Tijdens de kredietcrisis daalden de wereldmarktprijzen in deze industrietakken fors. Dit jaar stijgen de prijzen door de

aantrekkende wereldeconomie juist sterk. Deze ontwikkelingen beïnvloeden de prijs van de Nederlandse uitvoer.

Figuur 2 **Ontwikkeling arbeidskosten per eenheid product (links) en ontwikkeling arbeidskosten per eenheid product en prijsconcurrentiepositie (rechts)**

De prijsontwikkelingen op de wereldmarkten zouden eveneens zichtbaar moeten zijn in de concurrentenprijzen en dus in principe de prijsconcurrentiepositie niet moeten beïnvloeden. Echter, de ontwikkeling van de concurrentenprijzen wordt berekend op een hoger aggregatieniveau. Voor de correctie voor prijsverschillen tussen goederengroepen wordt bovendien voor een deel gebruik gemaakt van schattingen. In normale tijden, als prijsontwikkelingen tussen goederen niet al te zeer van elkaar verschillen, is de vertekening niet al te groot en geeft de verandering van de prijsconcurrentiepositie een indicatie voor de concurrentiekracht van een land. Als enkele belangrijke markten echter getroffen worden door vraaguitval, wat bij de kredietcrisis het geval was, gaat deze veronderstelling niet langer op. De veranderingen van de prijsconcurrentiepositie in dit en vorig jaar zijn derhalve statistisch van aard en zeggen weinig over een wijziging van de concurrentiekracht van Nederland.